Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (piąta izba)

z dnia 28 lipca 2016 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Prawa własności intelektualnej — Dyrektywa 2004/48/WE — Artykuł 14 — Koszty sądowe — Koszty adwokackie — Zwrot ryczałtowy — Kwoty maksymalne — Koszty doradcy dysponującego wiedzą techniczną — Zwrot — Wymóg istnienia nieprawidłowego zachowania strony przegrywającej

W sprawie C-57/15

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez hof van beroep te Antwerpen (sąd apelacyjny w Antwerpii, Belgia) postanowieniem z dnia 26 stycznia 2015 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 9 lutego 2015 r., w postępowaniu:

United Video Properties Inc.

przeciwko

Telenet NV,

TRYBUNAŁ (piąta izba),

w składzie: J.L. da Cruz Vilaça, prezes izby, F. Biltgen, A. Borg Barthet, E. Levits i M. Berger (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: M. Campos Sánchez-Bordona,

sekretarz: V. Tourrès, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 14 stycznia 2016 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu United Video Properties Inc. przez B. Vandermeulena, avocat, oraz D. Op de Beecka, advocaat,

— w imieniu Telenet NV przez S. Debaene'a, advocaat, oraz H. Haouidega, avocat,

— w imieniu rządu belgijskiego przez J.C. Halleux oraz J. Van Holm, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez E. Jacubowitza, avocat,

— w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman oraz M. de Ree, działające w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niderlandzki.

— w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, działającego w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Europejskiej przez F. Wilmana, działającego w charakterze pełnomocnika,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 5 kwietnia 2016 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 14 dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.U. 2004, L 157, s. 45 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 17, t. 2, s. 32; sprostowanie Dz.U. 2004, L 195, s. 16).

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy United Video Properties Inc. a Telenet NV dotyczącego kosztów sądowych, jakie United Video Properties Inc. ma zwrócić spółce Telenet po cofnięciu wniesionemu przeciwko tej spółce powództwa w zakresie patentów.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Motywy 10, 17 i 26 dyrektywy 2004/48 mają następujące brzmienie:

„(10) Celem niniejszej dyrektywy jest zbliżenie systemów prawnych [państw członkowskich] w celu zapewnienia wysokiego, równoważnego i jednakowego poziomu bezpieczeństwa [własności intelektualnej] na rynku wewnętrznym.

[…]

(17) Przewidziane w niniejszej dyrektywie środki, procedury i środki naprawcze [prawne] w każdym przypadku powinny być ustalane tak, aby w należyty sposób uwzględniały specyfikę sprawy, włączając szczególne cechy każdego prawa własności intelektualnej, i w stosownym przypadku umyślny lub nieumyślny charakter naruszenia.

[…]

(26) W celu napraw[ienia] szkody, jaką właściciel prawa poniósł w wyniku naruszenia, którego dopuścił się [podmiot] naruszający, wiedząc, że wchodząc w tę [podejmując daną] działalność, dopuszcza się naruszenia, lub [gdy] istnieją rozsądne podstawy [dla] domniemania, że wiedział o możliwości powstania takiego naruszenia, suma odszkodowań przyznanych [odszkodowania przyznanego] właścicielowi praw powinna uwzględniać wszystkie właściwe aspekty, takie jak utrata przez właściciela dochodów lub nieuczciwy zysk uzyskany [zysk niesłusznie otrzymany] przez naruszającego oraz, gdzie właściwe [w danym wypadku], wszelki uszczerbek moralny, które [wszelką krzywdę, którą] posiadacz praw poniósł. […] Nie jest celem [dyrektywy] wprowadzenie obowiązku zastosowania odszkodowań [odszkodowania] o charakterze kary, ale dopuszczenie rekompensaty opartej na obiektywnym kryterium, przy uwzględnieniu wydatków poniesionych przez właściciela praw, takich jak koszty identyfikacji i badań [poszukiwania i identyfikacji sprawcy]”.

4 Artykuł 3 tej dyrektywy, zatytułowany „Obowiązki ogólne”, stanowi:

„1. Państwa członkowskie zapewniają objęte niniejszą dyrektywą środki, procedury i środki naprawcze [prawne] niezbędne do stosowania [wykonywania] praw własności intelektualnej. Powyższe środki, procedury i środki naprawcze [prawne] są sprawiedliwe i słuszne oraz nie są nadmiernie skomplikowane czy kosztowne, ani też nie pociągają za sobą nierozsądnych ograniczeń czasowych czy nieuzasadnionych opóźnień.

2. Powyższe środki, procedury i środki naprawcze [prawne] są również skuteczne, proporcjonalne i odstraszające i stosowane w taki sposób, aby zapobiec tworzeniu ograniczeń handlu prowadzonego zgodnie z prawem i zapewnić zabezpieczenia przed ich nadużywaniem”.

5 Zgodnie z art. 13 wspomnianej dyrektywy, zatytułowanym „Odszkodowania [Odszkodowanie]”:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, że na wniosek poszkodowanej strony właściwe organy sądowe nakazują naruszającemu, który świadomie lub mając rozsądne podstawy do posiadania takiej wiedzy zaangażował się w naruszającą działalność, wypłacenie podmiotowi uprawnionemu odszkodowań odpowiednich do rzeczywistego uszczerbku, jaki ten poniósł w wyniku naruszenia.

[…]

2. Jeśli naruszający zaangażował się w działanie naruszające bez swojej wiedzy lub nie mając rozsądnych podstaw do posiadania takiej wiedzy, państwa członkowskie mogą stanowić, że organy sądowe mogą zarządzać albo zwrot zysków, albo wypłacenie odszkodowań, zależnie od ustalenia”.

6 Artykuł 14 dyrektywy 2004/48, zatytułowany „Koszty sądowe”, stanowi:

„Państwa członkowskie zapewniają, że rozsądne i proporcjonalne koszty sądowe oraz inne wydatki poniesione przez stronę wygrywającą są pokrywane z reguły przez stronę przegrywającą, chyba że sprawiedliwość [słuszność] na to nie pozwala”.

Prawo belgijskie

7 Na podstawie art. 827 ust. 1 Gerechtelijk Wetboek (kodeksu sądowego) każde cofnięcie powoduje powstanie ciążącego na stronie cofającej obowiązku pokrycia kosztów.

8 Artykuł 1017 ust. 1 tego kodeksu stanowi:

„W każdym wyroku kończącym postępowanie kosztami jest obciążana, nawet z urzędu, strona przegrywająca […]”.

9 Zgodnie z art. 1018 kodeksu sądowego:

„Koszty obejmują:

[…]

6) zwrot kosztów postępowania w rozumieniu art. 1022;

[…]”.

10 Artykuł 1022 wspomnianego kodeksu stanowi:

„Zwrot kosztów postępowania oznacza ryczałtowy udział w kosztach i honorariach adwokata wygrywającej strony.

Król, w drodze dekretu przyjętego przez radę ministrów, ustala podstawowe, minimalne i maksymalne kwoty zwrotu kosztów postępowania, w szczególności w oparciu o charakter sprawy i znaczenie sporu.

Na wniosek jednej ze stron sąd może w drodze szczególnie uzasadnionej decyzji obniżyć lub podwyższyć wysokość zwracanej kwoty bez wykraczania poza maksymalne i minimalne granice przewidziane w dekrecie. […]

Żadna ze stron nie może zostać obciążona kosztami zastępstwa procesowego drugiej strony przez adwokata wykraczającymi poza kwotę zwrotu kosztów postępowania".

11 Dekret królewski z dnia 26 października 2007 r., określający wysokość zwrotu kosztów postępowania, o których mowa w art. 1022 kodeksu sądowego określający datę wejścia w życie art. 1–13 ustawy z dnia 21 kwietnia 2007 r. w sprawie nakładania się honorariów i kosztów adwokackich (*Belgisch Staatsblad* z dnia 9 listopada 2007 r., s. 56834), określa podstawowe, minimalne i maksymalne kwoty zwrotu kosztów postępowania, o których mowa w art. 1022 kodeksu sądowego. Tak więc art. 2 tego dekretu królewskiego określa – w odniesieniu do powództw, których żądania można wyrazić w pieniądzu – skalę kwot zwrotu kosztów postępowania, od 75 EUR – kwota minimalna, mająca zastosowanie do powództw, których wartość przedmiotu sporu nie przekracza 250 EUR, do 30 000 EUR – kwota maksymalna, która ma zastosowanie do powództw, których wartość przedmiotu sporu wyrażona w pieniądzu, przekracza 1 000 000,01 EUR.

12 Ponadto, w odniesieniu do powództw, których przedmiotu sporu nie można wyrazić w pieniądzu, art. 3 dekretu królewskiego z dnia 26 października 2007 r. przewiduje, co do zwrotu kosztów postępowania, kwotę podstawową w wysokości 1200 EUR, kwotę minimalną w wysokości 75 EUR i kwotę maksymalną w wysokości 10 000 EUR.

13 Wreszcie art. 8 dekretu królewskiego z dnia 26 października 2007 r. stanowi, że kwoty podstawowe, minimalne i maksymalne są związane z indeksem cen konsumpcyjnych i każda zmiana w górę lub w dół o 10 punktów powoduje wzrost lub spadek o 10% sum, o których mowa w szczególności w art. 2 i 3 tego dekretu.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

14 United Video Properties, która była właścicielem patentu, wniosła pozew przeciwko Telenetowi w Belgii, domagając się w istocie stwierdzenia naruszenia przez Telenet wspomnianego patentu, nakazania zaprzestania tego naruszenia, a także obciążenia Telenetu kosztami.

15 Wyrokiem z dnia 3 kwietnia 2012 r. rechtbank van koophandel te Antwerpen (sąd gospodarczy w Antwerpii, Belgia) oddalił to powództwo i stwierdził nieważność rozpatrywanego patentu. W wyroku tym wspomniany sąd nakazał United Video Properties zwrot kosztów postępowania poniesionych przez Telenet w pierwszej instancji w wysokości 11 000 EUR, czyli w maksymalnej kwocie przewidzianej w art. 3 dekretu królewskiego z dnia 26 października 2007 r. po jej dostosowaniu na mocy art. 8 tego dekretu. United Video Properties wniosła apelację od wspomnianego wyroku do hof van beroep te Antwerpen (sądu apelacyjnego w Antwerpii, Belgia).

16 United Video Properties postanowiła jednak cofnąć swą apelację. Po tym cofnięciu Telenet zażądał między innymi nakazania tej spółce zwrotu kwoty w wysokości 185 462,55 EUR z tytułu kosztów adwokackich, a także kwoty w wysokości 40 400 EUR z tytułu pomocy udzielonej przez rzecznika patentowego.

17 Z postanowienia odsyłającego wynika, że spór zawisły przed hof van beroep te Antwerpen (sąd apelacyjny w Antwerpii) dotyczy jedynie kosztów, jakie United Video Properties ma zwrócić spółce Telenet. Na mocy bowiem rozpatrywanych belgijskich przepisów Telenet może domagać się jedynie zwrotu maksymalnej kwoty w wysokości 11 000 EUR na jedną instancję postępowania w odniesieniu do honorarium zapłaconego jej adwokatowi. W odniesieniu do honorarium zapłaconego rzecznikowi patentowemu, na podstawie orzecznictwa Hof van Cassatie (sądu najwyższego, Belgia), Telenet nie ma prawa żądać jego zwrotu od United Video Properties, chyba że wykaże, że ta ostatnia zachowała się w sposób nieprawidłowy przy okazji wszczynania powództwa bądź dalszego prowadzenia postępowania, a koszty wspomnianego rzecznika były tego koniecznym następstwem.

18 Tymczasem Telenet podnosi, że poniósł koszty, które znacznie przewyższyły kwotę 11 000 EUR na jedną instancję postępowania. Spółka ta w szczególności twierdzi, że rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym ustawodawstwo belgijskie jest sprzeczne z art. 14 dyrektywy 2004/48, ponieważ artykuł ten nie pozwala państwom członkowskim na wprowadzanie ani górnej granicy zwrotu kosztów, w przypadku kosztów adwokata, wynoszącej 11 000 EUR na jedną instancję, ani wymogu wykazania nieprawidłowego zachowania w odniesieniu do zwrotu innych kosztów poniesionych przez stronę wygrywającą.

19 W tych okolicznościach hof van beroep te Antwerpen (sąd apelacyjny w Antwerpii) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy zawarte w art. 14 dyrektywy 2004/48 sformułowanie »rozsądne i proporcjonalne koszty sądowe oraz inne wydatki« stoi na przeszkodzie uregulowaniu belgijskiemu, stwarzającemu sądowi możliwość wzięcia pod uwagę dokładnie określonych, specyficznych elementów [szczególnych cech] danej sprawy i przewidującemu w kontekście kosztów zastępstwa procesowego przez adwokata system zróżnicowanych stawek ryczałtowych?

2) Czy zawarte w art. 14 dyrektywy 2004/48 sformułowanie »rozsądne i proporcjonalne koszty sądowe oraz inne wydatki« stoi na przeszkodzie orzecznictwu, zgodnie z którym koszty doradcy dysponującego wiedzą techniczną podlegają zwrotowi jedynie w przypadku zachowania nieprawidłowego (z punktu widzenia powstania odpowiedzialności umownej lub pozaumownej)?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

20 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zwraca się w istocie o ustalenie, czy art. 14 dyrektywy 2004/48 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, które przewiduje, że strona przegrywająca sprawę pokrywa koszty sądowe poniesione przez stronę wygrywającą, daje sędziemu orzekającemu w przedmiocie tych kosztów możliwość uwzględnienia specyfiki rozpatrywanej przez niego sprawy i zawiera system stawek ryczałtowych przewidujących bezwzględną górną granicę zwrotu w zakresie kosztów adwokackich.

21 Na wstępie należy przypomnieć, że art. 14 dyrektywy 2004/48 ustanawia zasadę, zgodnie z którą rozsądne i proporcjonalne koszty sądowe poniesione przez stronę wygrywającą są pokrywane z reguły przez stronę przegrywającą, chyba że słuszność na to nie pozwala.

22 Po pierwsze, w odniesieniu do zakresu zawartego w art. 14 dyrektywy 2004/48 pojęcia „kosztów sądowych", jakie ma zwrócić strona przegrywająca, należy zauważyć, że pojęcie to obejmuje między innymi honoraria adwokackie, ponieważ dyrektywa ta nie zawiera żadnego elementu pozwalającego stwierdzić, że koszty te – które co do zasady obejmują znaczną część kosztów poniesionych w ramach postępowania mającego na celu zapewnienie poszanowania prawa własności intelektualnej – są wykluczone z zakresu zastosowania tego artykułu.

23 Po drugie, z motywu 17 dyrektywy 2004/48 wynika, że środki, procedury i środki prawne w każdym przypadku powinny być ustalane tak, aby w należyty sposób uwzględniały specyfikę tego przypadku. Cel ten z pewnością mógłby sprzeciwiać się ryczałtowemu określaniu zwrotu kosztów sądowych jako takiemu w zakresie, w jakim to określanie nie zapewnia ani zwrotu kosztów rzeczywiście poniesionych w konkretnym przypadku przez stronę wygrywającą sprawę, ani, ogólniej, uwzględnienia wszystkich szczególnych cech danego przypadku.

24 Jednakże art. 14 dyrektywy 2004/48 nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia zwrotu jedynie „rozsądnych" kosztów sądowych. Poza tym art. 3 ust. 1 tej dyrektywy stanowi w szczególności, że procedury przewidziane przez państwa członkowskie nie powinny być nadmiernie kosztowne.

25 W konsekwencji uregulowanie przewidujące stawki ryczałtowe w odniesieniu do zwrotu honorariów adwokackich mogłoby co do zasady być uzasadnione, pod warunkiem że zmierza do zapewnienia rozsądnego charakteru kosztów, jakie mają być zwrócone, uwzględniając czynniki takie jak przedmiot sporu, jego wartość lub praca, jaką należy wykonać w celu obrony danego prawa. Tak może być w szczególności w przypadku, gdy celem tego uregulowania jest zwrot nadmiernych kosztów ze względu na niezwykle wysokie honoraria uzgodnione pomiędzy stroną wygrywającą a jej adwokatem lub ze względu na świadczenie przez adwokata usług, które nie są uważane za konieczne dla zapewnienia poszanowania danego prawa własności intelektualnej.

26 Natomiast wymóg, zgodnie z którym strona przegrywająca powinna ponieść „rozsądne" koszty sądowe, nie może uzasadniać wprowadzenia – do celów wykonania art. 14 dyrektywy 2004/48 w państwie członkowskim – uregulowania określającego stawki ryczałtowe znacznie niższe od średnich stawek rzeczywiście stosowanych w odniesieniu do usług adwokackich w tym państwie członkowskim.

27 Takie uregulowanie byłoby bowiem nie do pogodzenia z art. 3 ust. 2 dyrektywy 2004/48, który stanowi, że procedury i środki prawne przewidziane w tej dyrektywie powinny być odstraszające. Odstraszający skutek powództwa o stwierdzenie naruszenia byłby znacznie osłabiony, gdyby naruszającemu nie można było nakazać pokrycia rozsądnych kosztów adwokackich poniesionych przez właściciela naruszonego prawa własności intelektualnej. W ten sposób takie uregulowanie naruszałoby podstawowy cel wyznaczony w dyrektywie 2004/48, polegający na zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony własności intelektualnej na rynku wewnętrznym, który został wyraźnie przywołany w motywie 10 tej dyrektywy, zgodnie z art. 17 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

28 Po trzecie, w odniesieniu do wymogu uwzględnienia specyfiki danego przypadku, z samego brzmienia pierwszego pytania wynika, że uregulowanie krajowe rozpatrywane w postępowaniu głównym daje co do zasady sędziemu możliwość wzięcia pod uwagę tej specyfiki.

29 Po czwarte, należy jednakże stwierdzić, że art. 14 dyrektywy 2004/48 przewiduje, że koszty sądowe, jakie ma pokryć strona przegrywająca sprawę, powinny być „proporcjonalne". Tymczasem kwestii, czy koszty te są proporcjonalne, nie można oceniać niezależnie od kosztów, jakie strona wygrywająca rzeczywiście poniosła z tytułu pomocy adwokata w zakresie, w jakim są one rozsądne w rozumieniu pkt 25 niniejszego wyroku. O ile wymóg proporcjonalności nie oznacza, że strona przegrywająca powinna koniecznie zwrócić całość kosztów poniesionych przez drugą stronę, o tyle wynika z niego, że ta ostatnia strona ma prawo do zwrotu co najmniej znacznej i stosownej części rozsądnych kosztów rzeczywiście poniesionych przez stronę wygrywającą.

30 A zatem uregulowanie krajowe, które przewiduje bezwzględną granicę w odniesieniu do kosztów związanych z pomocą adwokata, taką jak ta rozpatrywana w postępowaniu głównym, powinno zapewniać, po pierwsze, by ta granica odzwierciedlała rzeczywiste stawki stosowane w zakresie usług adwokackich w dziedzinie własności intelektualnej, a po drugie, by co najmniej znaczna i stosowna część rozsądnych kosztów poniesionych przez stronę wygrywającą została zwrócona przez stronę przegrywającą sprawę. Takie uregulowanie, w szczególności w przypadku, gdy wspomniana granica nie jest zbyt wysoka, nie wyklucza bowiem, że kwota tych kosztów będzie znacznie przekraczać przewidzianą granicę, tak że zwrot, jakiego może się domagać strona wygrywająca sprawę, staje się nieproporcjonalny, a nawet – w stosownym przypadku – nieznaczny, pozbawiając w ten sposób art. 14 dyrektywy 2004/48 jej skuteczności (effet utile).

31 Znajdującego się w punkcie poprzednim wniosku nie podważa fakt, że art. 14 dyrektywy 2004/48 wyklucza ze swego zakresu zastosowania przypadki, w których słuszność nie pozwala na to, by koszty sądowe zostały pokryte przez stronę przegrywającą. Wykluczenie to dotyczy bowiem przepisów krajowych umożliwiających sędziemu – w szczególnym przypadku, w którym stosowanie ogólnego systemu w zakresie kosztów sądowych prowadziłoby do wyniku uznanego za niesłuszny – odejście w drodze wyjątku od tego systemu. Natomiast słuszność, z samej swej natury, nie może uzasadniać ogólnego i bezwarunkowego wykluczenia zwrotu kosztów przekraczających daną górną granicę.

32 W świetle powyższego na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że art. 14 dyrektywy 2004/48 należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane w sprawie w postępowaniu głównym, które przewiduje, że strona przegrywająca pokrywa koszty sądowe poniesione przez stronę wygrywającą, daje sędziemu orzekającemu w przedmiocie tych kosztów możliwość uwzględnienia specyfiki rozpatrywanej przez niego sprawy i zawiera system stawek ryczałtowych w zakresie zwrotu kosztów adwokackich, pod warunkiem że stawki te zapewniają, by koszty ponoszone przez stronę przegrywającą były rozsądne, czego sprawdzenie należy do sądu odsyłającego. Jednakże art. 14 tej dyrektywy sprzeciwia się uregulowaniu krajowemu przewidującemu stawki ryczałtowe, które – ze względu na zbyt niskie maksymalne kwoty – nie zapewniają, by co najmniej znaczna i stosowna część rozsądnych kosztów poniesionych przez stronę wygrywającą została pokryta przez stronę przegrywającą.

W przedmiocie pytania drugiego

33 Poprzez swe pytanie drugie sąd odsyłający zwraca się w istocie o ustalenie, czy art. 14 dyrektywy 2004/48 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on przepisom krajowym przewidującym zwrot kosztów doradcy dysponującego wiedzą techniczną tylko w przypadku nieprawidłowego zachowania strony przegrywającej.

34 Aby udzielić odpowiedzi na to pytanie, należy przypomnieć, po pierwsze, brzmienie art. 14 dyrektywy 2004/48, zgodnie z którym państwa członkowskie zapewniają, że rozsądne i proporcjonalne koszty sądowe oraz „inne wydatki poniesione przez stronę wygrywającą" są pokrywane z reguły przez stronę przegrywającą, chyba że słuszność na to nie pozwala. Zważywszy, że żaden przepis tej dyrektywy nie zawiera definicji pojęcia „inne wydatki", która wykluczałaby z zakresu stosowania tego art. 14 koszty poniesione z tytułu usług doradcy dysponującego wiedzą techniczną, pojęcie to obejmuje co do zasady także tego rodzaju koszty.

35 Jednakże, po drugie, jak podniósł rzecznik generalny w pkt 79 swej opinii, dyrektywa 2004/48 wymienia w motywie 26 „koszty identyfikacji i badań [poszukiwania i identyfikacji sprawcy]", często związane z kosztami ponoszonymi z tytułu usług doradcy dysponującego wiedzą techniczną przez właściciela prawa własności intelektualnej. W motywie tym wyraźnie odniesiono się do przypadków „naruszenia, którego dopuścił się naruszający, wiedząc, że wchodząc w tę działalność dopuszcza się naruszenia, lub istnieją rozsądne podstawy domniemania, że wiedział o możliwości powstania takiego naruszenia" i dotyczy zatem w szczególności odszkodowania, jakie należy wypłacić w przypadkach

nieprawidłowego zachowania naruszającego. Tymczasem odszkodowanie jest przedmiotem jednego z przepisów tej dyrektywy, czyli jej art. 13 ust. 1. Z powyższego wynika, że „koszty identyfikacji i badań [poszukiwania i identyfikacji sprawcy]", poniesione często na poprzednich etapach postępowania, niekoniecznie są objęte zakresem stosowania art. 14 wspomnianej dyrektywy.

36 Po trzecie, należy stwierdzić, że rozszerzająca wykładnia art. 14 dyrektywy 2004/48 w tym znaczeniu, że przewiduje on, iż strona przegrywająca pokrywa co do zasady „inne wydatki" poniesione przez stronę wygrywającą, przy czym nie precyzuje w żaden sposób charakteru tych kosztów, może zbyt szeroko określić zakres stosowania tego artykułu, pozbawiając w ten sposób art. 13 tej dyrektywy jej skuteczności (effet utile). Pojęciu temu należy zatem nadać ścisłą wykładnię i stwierdzić, że objęte „innymi wydatkami" w rozumieniu wspomnianego art. 14 są jedynie koszty, które są bezpośrednio i ściśle związane z danym postępowaniem sądowym.

37 Po czwarte, należy stwierdzić, że art. 14 dyrektywy 2004/48 nie zawiera żadnego elementu pozwalającego stwierdzić, że państwa członkowskie mogą uzależnić zwrot „innych wydatków" lub kosztów sądowych w ogólności w ramach postępowania zmierzającego do zapewnienia poszanowania prawa własności intelektualnej od spełnienia kryterium nieprawidłowego zachowania strony przegrywającej.

38 W świetle powyższego kwestia, czy przepis krajowy może uzależnić zwrot kosztów doradcy dysponującego wiedzą techniczną od spełnienia warunku, czy stronie przegrywającej można przypisać nieprawidłowe zachowanie, zależy od związku pomiędzy tymi kosztami a danym postępowaniem sądowym, ponieważ wspomniane koszty są objęte, jako „inne wydatki", zakresem stosowania art. 14 dyrektywy 2004/48, jeśli taki związek jest bezpośredni i ścisły.

39 I tak nie wydaje się, żeby taki ścisły i bezpośredni związek istniał pomiędzy kosztami poszukiwania i identyfikacji poniesionymi w ramach działalności mającej na celu między innymi ogólną obserwację rynku prowadzoną przez doradcę dysponującego wiedzą techniczną, a wykryciem przez niego możliwych naruszeń prawa własności intelektualnej, które można na tym etapie przypisać nieznanym naruszającym. Natomiast jeżeli usługi, niezależne od ich charakteru, świadczone przez doradcę dysponującego wiedzą techniczną, są niezbędne do skutecznego wszczęcia postępowania sądowego mającego na celu w konkretnym przypadku zapewnienie poszanowania takiego prawa, to koszty związane z pomocą tego doradcy są objęte „innymi wydatkami", które na mocy art. 14 dyrektywy 2004/48 powinny być pokryte przez stronę przegrywającą.

40 W takich okolicznościach na pytanie drugie należy odpowiedzieć, że art. 14 dyrektywy 2004/48 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on przepisom krajowym przewidującym zwrot kosztów doradcy dysponującego wiedzą techniczną tylko w przypadku nieprawidłowego zachowania strony przegrywającej w zakresie, w jakim koszty te są bezpośrednio i ściśle związane z postępowaniem sądowym mającym na celu zapewnienie poszanowania prawa własności intelektualnej.

W przedmiocie kosztów

41 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (piąta izba) orzeka, co następuje:

1) **Artykuł 14 dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, takiemu jak rozpatrywane**

w sprawie w postępowaniu głównym, które przewiduje, że strona przegrywająca sprawę pokrywa koszty sądowe poniesione przez stronę wygrywającą, daje sędziemu orzekającemu w przedmiocie tych kosztów możliwość uwzględnienia specyfiki rozpatrywanej przez niego sprawy i zawiera system stawek ryczałtowych w zakresie kosztów adwokackich, pod warunkiem że stawki te zapewniają, by koszty ponoszone przez stronę przegrywającą były rozsądne, czego sprawdzenie należy do sądu odsyłającego. Jednakże art. 14 tej dyrektywy sprzeciwia się uregulowaniu krajowemu przewidującemu stawki ryczałtowe, które – ze względu na zbyt niskie maksymalne kwoty – nie zapewniają, by co najmniej znaczna i stosowna część rozsądnych kosztów poniesionych przez stronę wygrywającą została pokryta przez stronę przegrywającą.

2) **Artykuł 14 dyrektywy 2004/48 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on przepisom krajowym przewidującym zwrot kosztów doradcy dysponującego wiedzą techniczną tylko w przypadku nieprawidłowego zachowania strony przegrywającej w zakresie, w jakim koszty te są bezpośrednio i ściśle związane z postępowaniem sądowym mającym na celu zapewnienie poszanowania prawa własności intelektualnej.**

Podpisy